

Arviointikertomus 2023, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan selvitys

Tuusulan kunnanvaltuusto on 27.5.2023 § 57 päättänyt pyytää tarkastuslautakunnan laatimassa vuoden 2023 arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista toimialueiden ja hallituksen selvitykset. Selvitykset tulee valtuuston päätöksen mukaan toimittaa niin, että ne voidaan käsitellä lokakuun loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa. Lisäksi selvitykset on toimitettava myös tarkastuslautakunnalle.

Toimialueen selvitys:

Sivistyksen toimialue kiittää tarkastuslautakuntaa vuoden 2023 tarkastuskertomuksesta ja siinä esitetyistä johtopäätöksistä ja suosituksista. Seuraavassa sivistyksen toimialueen vastine tarkastuslautakunnalle.

SIVISTYKSEN TOIMIALUEEN YLEISET HUOMIOT ARVIOINTIKERTOMUKSESTA

Arviointikertomus on tarkastuslautakunnan arvio siitä, miten kunnan tilivelvolliset ovat onnistuneet valtuuston tahdon toteuttamisessa edellisellä toimintakaudella eli vuonna 2023.

Sivistyksen toimialueen näkökulmat arviointikertomukseen ovat alla sitä mukaa, kun siinä oli esitetty toimialuetta koskevia huomioita.

SIVISTYKSEN TOIMIALUE KOKONAISUUTENA, ARVIOINNIN JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Tarkastuslautakunnan suositus: Toimialueen kehittämissuunnitelma 2022-2025, joka perustuu kunnan strategiaan, näkyvyys, ymmärrys ja maastouttaminen on varmistettava koko toimialueella.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Sivistyksen toimialueen kehittämissuunnitelma on pohjana jokaisen uuden talousarviovuoden valmistelussa. Vuotta 2025 koskevien tavoitteiden valinnassa on tehty kehittämissuunnitelmaa koskeva väliarviointi, jossa on käyty toimialueen ja palvelualueiden tasolla lävitse jo saavutetut tavoitteet, vielä kesken olevat kehittämiskohteet ja tavoitteet, joihin pyrkiminen ei ole enää ajankohtaista.

Oppimisen palvelualueella on valmistauduttu oppimisen tuen valtakunnalliseen uudistukseen vuonna 2024 ja valmistelu jatkuu lakimuutoksen ja opetussuunnitelmien päivittymisen myötä. Tuen toimintamalleja kehitetään koulujen käytännön arjessa ja kuntatasolla yhteisten koulutusten ja keskustelujen kautta. Laaja-alaisten erityisopettajien määrä on saatu nostettua 1:100 –tasolle.

Sivistyksen toimialueen kehittämissuunnitelma on jalkautettu palvelualueiden rakenteisiin. Esimerkiksi oppimisen palvelualueella kehittämissuunnitelman teemakokonaisuudet ovat osa koulujen lukuvuosisuunnitelmaa. Jokaisessa yksikössä konkretisoidaan arjen tasolle yhdessä valittuja kehittämiskohteita.

Myös esimerkiksi haettavia valtion kehittämisrahoituksia peilataan kunnan strategiaan ja sivistyksen toimialueen kehittämissuunnitelmaan.

Tarkastuslautakunnan suositus: Palveluiden suunnittelua tulee täsmentää, raportointityökaluja sekä raportteja tulee edelleen kehittää paremman vasteen saamiseksi.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Kunnassa on käynnissä palveluiden järjestämistä ja tuottavuustoimia koskevaa suunnittelua, jossa sivistyksen toimialue on yhteisten ohjeiden pohjalta tunnistanut toimialaa koskevia tuottavuustoimia. Palveluiden järjestämisen tapoja puolestaan arvioidaan osana vuotuista talousarviotyöskentelyä palveluanalyyysien avulla.

Yhteisiä raportointityökaluja on kehitetty Thinking portfolioon vuositavoitteiden ja riskien hallinnan seuraamiseksi ja edistämiseksi. Ne ovat käytössä vuotta 2024 koskevien tavoitteiden seurannassa.

Kunnan tiedolla johtamisen kehittämisprojektissa ohjausryhmänä toimiva kunnan johtoryhmä on hyväksynyt priorisoiduiksi kehittämiskohteiksi varhaiskasvatuksen hoitopaikkatarpeen suunnittelun ja sivistyksen toimialajohdon tilannekuvan (sivistyksen palvelualueiden strategian avainalueet ja niiden kehittyminen (mittarit) + operatiivinen tilannekuva palvelualueilta). Tiedolla johtamisen kehittämisprojektissa työn konkreettista tiedolla johtamisen mallia ja työkalua luodaan syksyllä 2024.

Oppimisen palvelualueella seurataan oppilasmäärien kehittymistä sekä varhaiskasvatuksen asiakasmääriä ja toimintaa sopeutetaan muuttuviin oppilasmääriin. Talouden tasapainon löytämiseksi kustannusten noustessa sekä oppilasmäärien muutoksiin reagoimiseksi, on ratkaisuja kyettävä tekemään myös poliittisessa päätöksenteossa- palveluverkon rakenteeseen. Näin taloudellisia vaikutuksia ja palvelujen sopeuttamista on mahdollista saavuttaa ilman toimintaedellytysten heikentämistä mm. toiminnan kehittämisen ja palveluverkon tiivistämisen kautta.

Tuusulaan muuttaa uusia lapsiperheitä ja varhaiskasvatuksen lapsimäärä nousee edelleen syntyvyyden laskusta huolimatta. Tämä tekee palveluiden kokonaistarpeen ennustamisesta haasteellista. Muuton lisäksi muita varhaiskasvatuspalveluiden käytön lisääntymiseen vaikuttavia tekijöitä ovat yhteiskunnalliset muutokset palveluiden käytössä, alle 3-vuotiaat tulevat varhaiskasvatukseen yhä aiemmin. Vanhempainrahakauden ja perhevapaiden uudistukset jakavat kotonaoloa tasaisemmin kummankin vanhemman kesken. Yhteiskunnallisen taloudellisen tilanteen muutos vaikuttaa lapsiperheiden mahdollisuuksiin jatkaa kotonaoloa perhevapaiden jälkeen. Lisäksi varhaiskasvatusmaksujen aleneminen on kannustanut palveluihin hakeutumiseen ja lisännyt osaltaan perheiden palkkatyön kannattavuutta kaikissa tuloluokissa.

Varhaiskasvatukseen voidaan hakeutua koko kauden ajan. Perheiden tekemiä päätöksiä ja palveluiden piiriin hakeutumista on haasteellista ennustaa. Tilastot osoittavat, että varhaiskasvatukseen hakeutuu toimintavuoden aikana noin 200 lasta. Lisäksi viimeisten kolmen vuoden aikana varhaiskasvatuksessa aloittavien määrä on nousut sadalla lapsella. Pysyvästi muuttunut tilanne edellyttää strategian muuttamista vahvemmin kasvuun vastaamiseksi etenkin varhaiskasvatuksen osalta. Yhteistyön tiivistäminen tilapalveluiden kanssa on keskeistä.

KULTTUURIN PALVELUALUE

Tarkastuslautakunnan suositus: Vuoden 2024 alusta käyttöön otettavan avustusuudistuksen (valmistelu vuonna 2023) käyttäjäkokemusten seuranta ja mahdolliset muutokset/kehittämistoimien on oltava jatkuvaa.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Avustusuudistuksen tavoitteena on ollut selkiyttää ja yhdenvertaistaa kunnan avustusten hakemisen ja myöntämisen käytänteitä. Uudistus on ollut laaja, ja sen onnistumista ja kehittämistarpeita seurataan ensimmäisen kierroksen aikana tarkasti. Havaittuja kehittämistarpeita on avustusjärjestelmän osalta kehitetty koko vuoden 2024 ajan, ja työtä jatketaan seuraavan vuoden 2025 avustusten avaamista kohti. Tästä esimerkkinä on hakulomakkeiden muutostarpeet ennen seuraavaa hakukierrosta.

Hakijoita on tuettu avustusklinoilla jo avustusten hakuvaiheessa. Käytäntö on ollut toimiva, ja siinä on voitu kerätä myös hakijoiden havaintoja uudistuksesta. Avustusklinoilla tarjotaan jatkossa enemmän tukea siihen, miten avustuksen käyttötarkoitus kytkeytyy kunnan strategian toteuttamiseen. Lisäksi hakijoiden oman panoksen ja oman rahoituksen osuutta hakemuksessa selkiytetään.

Kerta-avustusten avustuskriteereitä on työstetty kevään 2024 aikana ja ne tulevat päätöksentekoon syksyllä 2024.

Tarkastuslautakunnan suositus: Kulttuurin tapahtumatuotannon niin kunnan oman kuin avustuksin toteutettavan, resurssit on pidettävä riittävällä tasolla.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Näemme myös tärkeänä kulttuurin resurssien säilyttämisen nykyisellä tasolla. Kulttuuripalvelut tavoittaa palvelujensa ja tapahtumiensa kautta laajasti eri-ikäiset kuntalaiset vahvistaen tuusulalaista identiteettiä ja tarjoten kuntalaisille iloa, hyvinvointia ja tietoa kulttuurin, taiteen ja historian avulla. Kulttuuripalvelut ovat kuntalaisille tärkeitä peruspalveluja. Tuusulassa kirjaston käyttö on aktiivista, museoissa riittää kävijöitä, opistossa ja kuvataidekoulussa opiskellaan innokkaasti ja erilaisiin kulttuuritapahtumiin osallistutaan mielellään. Kulttuuripalvelut on tärkeä alueellisen kulttuuritoiminnan koordinaattori ja yhteistyökumppani. Avustuksilla järjestettävät tapahtumat ovat tärkeä ja näkyvä osa Tuusulan kulttuurielämää ja kuntastrategiaa. Ne tuovat persoonallisen otteen kunnan kulttuurielämään ja näkyvät esimerkiksi kuntakeskusten omailmeisyydessä.

Tarkastuslautakunnan suositus: Kunnan on huolehdittava Monion ja muiden tapahtumapaikkojen aktiivisesta viestinnästä.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Aktiivinen, monikanavainen viestintä on tärkeä osa onnistunutta tapahtumatuotantoa. Ensimmäisen toimintavuoden aikana Monion viestintää on kehitetty monella tavalla ja kunta koordinoi sitä. Keväästä lähtien Monion tapahtumista on viestitty myös kuukausittaisella uutiskirjeellä. Jokaisen tapahtuman järjestäjän velvollisuus on kuitenkin viedä oma tapahtumansa kunnan tapahtumakalenteriin ja hoitaa tapahtumatiedotus. Kunta opastaa ja ohjaa kunnan ulkopuolisia tapahtumajärjestäjiä tapahtumakalenterin käyttöön sekä muuhun tapahtumatiedottamiseen.

VAPAA-AIKAPALVELUT

Tarkastuslautakunnan suositus: Liikuntapaikkoja suunniteltaessa tulee jatkossa kiinnittää yhä enemmän huomiota ratkaisuihin, jotka Urheilukeskuksen lisäksi täyttävät myös lähiliikuntatarpeen ja ovat kustannuksiltaan kohtuullisia.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Sivistystoimialan kehittämissuunnitelmassa on kuvattu liikuntapaikkarakentamisen tavoitteita, kohteita ja erilaisia tunnuspiirteitä. Kuntalaisnäkökulmasta on luontevaa, että palvelut löytyvät helposti ja läheltä, omasta asuinympäristöstä ja elinpiiristä. Myös palveluiden keskittämisen edut ovat havaittu, kun kunta kehittää urheilukeskuksiaan. Yhdistykset ja erilaiset harrastukset edellyttävät olosuhteita, joita ei ole mielekästä ja kovin edullistakaan rakentaa kaikkialle. Tarvitaan alueellista tarkastelua ja suunnittelua, myös kuntarajojen yli. Tarkastuslautakunnan huomio on oikea. Liikuntapaikkojen suunnittelussa on aina huomioitava lähipalvelun, alueellisen palvelun ja seutukunnallisten palveluiden tasapaino.

Lähiliikunnan palvelut kuten lähikentät- ja koulujen pihat, ulkoilureitit, kuntovälineet ja puistot ovat kuntalaisille tärkeitä. Palveluita kehitetään kuntalaisten kanssa. Myös liikuntapaikkojen huolto- ja kunnossapito tulee varmistaa kaikkina aikoina, liikuntapaikkojen kunnossapito ja rakentamisen kustannukset ovat nousseet viime vuosina merkittävästi. Kunta on panostanut lähiliikuntaolosuhteisiin kaikissa kuntakeskuksissa merkittävästi viimeisten vuosien ajan. Huomioitavaa myös on, että lähivirkistysalueiden ja ulkoilupalveluiden suunnittelu ja rakentaminen edellyttää kaavallisia valmiuksia.

Tarkastuslautakunnan suositus: Uimahallin laajennustarpeet tulee ottaa huomioon ympäristön rakentuessa, samalla määritellään tarkemmin korjaus- ja kunnostustoimenpiteitä tuleville vuosille.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Tuusulan kunta on teettänyt uimahalliympäristöstä kaksi tarveselvitystä, joista toinen keskittyy erityisesti kaavalliseen tarkasteluun vaihtoehtoineen. Selvitysten perusteella voidaan todeta, että uimahallin laajennus edellyttää kaavamuutosta. Sivistyksen toimiala on korostanut, että uimahallissa ensisijainen tarve on sisä- ja allastilojen lisäämiselle ja palveluiden monipuolistamiselle. Tätä tarvetta puoltavat kasvavat kävijämäärät ja uimahallin lähelle kehittyvät monipuoliset ja ajassa elävät ja muuttuvat

hyvinvointipalvelut sekä erilaiset tilatarpeet. Sivistyksen toimiala on parhaillaan mukana uimahallin peruskorjauksen suunnittelussa yhdessä tilapalveluiden kanssa. Suunnittelussa huomioidaan mahdollisen laajentumisen välttämättömiä teknisiä ratkaisuja.

Tarkastuslautakunnan suositus: Uimahallin läheisyyteen esillä jo pitkään olleen maauimala-tyyppisen tapahtuma/oleskelualueen toteutusmahdollisuudet on varmistettava maankäytön ratkaisuin.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Uimahalli- tai maauimalakysymystä, erityisesti kuntasuunnittelun ja maankäytön näkökulmasta tulee pitää esillä, koska Hyrylän keskusta kehittyy nopeasti. Tiedossa on, ettei uimahallille ole suuria laajenemismahdollisuuksia, joten mahdolliset lisäneliöt tulee käyttää resurssiviisaasti. Huomionarvoista myös on, että Keravan kaupunki uusii maauimalan perusteellisesti lähivuosina ja tuottaa alueelle jo maauimalapalvelua. Keravan tuleva hanke tuottaa myös kustannustietoa, jota voidaan hyödyntää hanketta arvioitaessa.

Tarkastuslautakunnan suositus: Nuorisotyössä kokoikäisten työntekijöiden lisääminen vahvistaa ikäluokkien parempaa tuntemusta ja edistää koulunuoristyön tehokasta toteutusta.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Alueellisen nuorisotyön kaikissa viidessä yksikössä on kaksi kokoikäistä työntekijää, jotka tekevät koulunuorisotyötä alueella. Yksikkö on vakinaistanut kaikki nuoriso-ohjaajien vakanssit, joka osaltaan parantaa pitkäjänteistä suunnittelua ja edistää luottamuksen rakentumista lapsiin ja nuoriin. Koulunuorisotyötä on lisätty ja kehitetty, yhteistyötä kaikkiin nuorisotyötä tekeviin tahoihin tiivistetään edelleen.

Henkilöstösuunnitelmassa on otettu huomioon lisästarpeet viimeistään palvelukeskuksen nuorisotilan käyttöönoton yhteydessä. Toimenpide yhdistää Hyrylän alueellisen nuorisotoiminnan ja talotoiminnan järjestämisen Hyrylän alueella. Tilojen ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan erilaiset nuorisotyön ilmiöt huomioiden kaikissa kuntakeskuksissa.

Vuoden 2022 arviointikertomuksessa esitettyjen huomioiden jälkiseuranta

Sivistyksen toimialueen vastaus jälkiseurannan arviointiin:

Palveluverkkouudistus

Palveluverkon viestintää tehdään kunnan viestinnän, sivistyksen ja kasvun ja ympäristön toimialueen kanssa yhdessä. Palveluverkko-ohjelman hankkeilla on oma viestintäsuunnitelmansa, ja kunnan palveluverkkoviestintä on ollut säännöllistä. Hankkeiden aikataulut tehdään osana vuotuista talousarviota ja investointisuunnitelmaa. Aikatauluun ja mahdolliseen viivästymiseen liittyvä viestintä tehdään talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Palveluverkkosuunnitelmaa on päivitetty vuosittain ja varhaiskasvatuksen kasvaneen paikkatarpeen vuoksi palveluverkkosuunnitelmaan lisättiin valtuuston päätöksellä (4.9.2023) Rykmentinpuiston päiväkotia, joka valmistuu samassa aikataulussa muun kampuksen kanssa. Hyökkälästä tehty valtuustossa 4.9.2023 päätös taiteen ja kulttuurin työ- ja kokoelmatilojen sijoittamisesta. Rahat hankesuunnitelman laatimiseen ovat vuoden 2024 budjetissa. Hyökkälän taiteen ja kulttuurin työ- ja kokoelmatilojen hankesuunnitelma etenee päätöksentekoon elo-syyskuussa 2024.

Väestönkasvusta huolimatta ikäluokat pienenevät seuraavien 3 vuoden aikana. Tämän jälkeen syntyneiden määrä kohentuu, mutta jää edelleen selkeästi pienemmäksi kuin 2000 –luvun alkupuolen (2000-2015) keskiarvo (416) on ollut. Perusopetuksessa 1. luokan aloittavia oppilaita lukuvuonna 2024-25 on 448, kun 9. luokalla oppilaita on 717 (joista n. 60 mäntsäläläisiä). Tämä kertoo syntyvyyden muutoksen vaikutuksesta oppilasmääriin, vaikka muuttovoitto tuokin oppilaita kaikkiin ikäluokkiin lisää.

Kiinteistöistä luopumista tulee suunnitella palveluverkkosuunnitelman etenemisen lisäksi myös varhaiskasvatuksen muuttuneen tilanteen mukaisesti. Oppilasmäärän muutosten perusteella tiloista luopumista tulee arvioida palveluverkkosuunnitelman mukaisesti haja-asutusalueilla, jossa muutos suurinta suhteessa koulujen kokoon. Perusopetuksen tarve Mikkolan koulu kiinteistön käytölle päättyy Rykmentinpuiston kampuksen avautuessa 8/2025. Varhaiskasvatuksen yksiköiden sisäilmakorjausten ajaksi tullaan tarvitsemaan väistötiloja vuonna 2025. Lisäksi varhaiskasvatuksen paikkatarve on kasvanut palveluverkon suunnitelmaa enemmän. Uusia väliaikaisia päiväkotitiloja voidaan suunnitella Mikkolan koulun rakennukseen sekä väistöjen tarpeisiin, että muuttuneeseen varhaiskasvatuksen palvelutarpeeseen.

Sivistyksen toimialueen vastaus jälkiseurannan arviointiin:

Kulttuuri ja vapaa-aika

Tuusulan kulttuurikasvatussuunnitelmat takaavat kaikille lapsille ja nuorille tasa-arvoisen mahdollisuuden kokea monipuolisesti paikallista kulttuuria. Tuusulassa ohjelmaa toteutetaan varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa sekä toisella asteella. Kulttuurikasvatussuunnitelmia kehitetään jatkuvasti vastaamaan vaadittavia tulevaisuustaitoja.

Lasten lukutaiton ja lukuinnostuksen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi toimitaan aktiivisesti. Huomiota on kiinnitetty myös nuorten aikuisten lukutaidon kehittämiseen.

Liikuntapaikkojen palveluverkkoa ja sen osana uimahallin toimintaa on edelleen tarkasteltu. Urheilukeskus kehittyy ja pystyy palvelemaan laajempia asiakasryhmiä. Tuusulanjärvi on ollut vetovoiminen talviliikuntapaikka viime vuosina, kun talvet ovat olleet lumisia ja kylmiä. Palvelut järvellä ovat kehittyneet ja monipuolistuneet.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päättää antaa kunnanhallitukselle ja edelleen VALTUUSTOLLE yllä olevan selvityksen tarkastuslautakunnan antamaan vuoden 2023 arviointikertomukseen.